

SELETUSKIRI

põllumajandusministri määruse “Väikeste põllumajandusettevõtete arendamise toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord” juurde

1. Sissejuhatus

Põllumajandusministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 67 lõike 2 alusel.

2014. aasta 1. jaanuaril algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) programmiperiood 2014–2020, milles on Eestil *EL*-i liikmesriigina võimalik osaleda ühenduse maaelupoliitikas ja saada osa *EL*-i maaelu arengu toetuste eelarvest.

Määrus kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (*EL*) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti iii alusel.

Määruse alusel antava toetuse üldeesmärk on aidata kaasa mitmekesise põllumajandusettevõtete struktuuri säilimisele. Toetuse spetsiifilised eesmärgid on

- ajakohastada väikeste põllumajandusettevõtete põhivara;
- parandada väikeste põllumajandusettevõtete majanduslikku toimimist.

Arengukava koostamisele eelnev SWOT-analüüs tõi põllumajandustootmistega seotud nõrkustena välja põllumajandustootjate väikse konkurentsivõime võrreldes *EL*-i keskmisega, väikeste põllumajandustootjate halva kohanemisvõime ning põllumajandustootjate ebapiisavad majanduslikud võimalused täiendavateks investeeringuteks, mh keskkonnanahoiu alasteks investeeringuteks. Eesti põllumajandusettevõtjate madalamad tootlikkuskäitajad võrreldes *EL*-i keskmistega on tingitud mitmetest erinevatest asjaoludest, millest olulisemad on keskmisest madalam põllumajandustoetuste tase, geograafiline paiknemine Euroopa põhjapoolsemas osas (s.o suuremad kulud talveperioodil, kallimad tootmishooned, taimekasvatuses lühem vegetatsiooniperiood ja madalam saagikus), väike siseturg (s.o kõrgemad tootmissisendite hinnad ja madalamad väljundite hinnad). Paljude põllumajandusettevõtete arengut pidurdab endiselt amortiseerunud tootmisbaas.

Kui vaadata majapidamiste arvu ja nende maakasutust erinevates suurusklassides hektarite arvu alusel, siis ilmneb, et Eesti põllumajanduslike majapidamiste struktuuris on kaks olulist ettevõtete gruppi. Kuni 10 ha suuruse maakasutustega majapidamisi on arvuliselt üle poole (54%) majapidamistest, kuid nad kasutavad ainult 5% kogu põllumajandusmaast.

Kuigi üle 100 ha majapidamiste osakaal põllumajanduslikus tootmises on oluline, ei saa tähelepanuta jätta ka väiksemaid majapidamisi (alla 100 ha), kes pakuvad tööd iseendale ja tagavad seeläbi põllumajandusmaa kasutamise ja põllumajandusliku tegevuse jätkumise. Samuti tuleb arvestada hektarite alusel suurusgruppidesse jaotamisel, et tootmistüübiti on maakasutuse vajadus erinev.

Määruse ja seletuskirja koostas Põllumajandusministeeriumi maaelu arengu osakonna maaettevõtlike büroo peaspetsialist Eve Salumaa (6256 576, eve.salumaa@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määrusele tegi Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (625 6260, helen.palginomm@agri.ee). Keeleliselt toimetab Määruse Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb kuuest peatükist ja 16 paragrahvist.

Määruse §-s 1 on sätestatud määruse reguleerimisala.

Määruse eesmärk on kehtestada arengukava alameetme 6 “Põllumajanduslike majapidamiste ja ettevõtluse areng” tegevuse liigi “Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine“ raames toetuse (edaspidi *toetus*) saamise täpsemad nõuded taotleja, toetatava tegevuse ja taotluse kohta, toetuse suurus, taotlusele esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse hindamise kriteeriumid ja taotluse hindamise kord, toetuse saaja kohustused ning toetuse väljamaksmise ja taotluse rahuldamise otsuse muutmise või kehtetuks tunnistamise kord.

Määruse §-s 2 on defineeritud toetuse taotleja.

Määruse § 2 lõike 1 kohaselt saab toetust taotleda põllumajanduse valdkonnas tegutsev ettevõtja äriseadustiku § 1 tähenduses, kes on tootnud omatoodetud põllumajandustooteid ja nende töötlemisel saadud tooteid vähemalt kahel taotlemise aastale vahetult eelnenud majandusaastal ning kelle omatoodetud põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toodete müügitulu kas koos või eraldi moodustas mõlemal taotlemise aastale vahetult eelnenud majandusaastal enam kui 50% ettevõtte kogumüügitulust ning on olnud taotlemise aastale vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 4000 – 14 000 eurot. Lisaks peab taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud teise majandusaasta omatoodetud põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toodete müügitulu olema vähemalt 1200 eurot. Äriseadustiku tähenduses loetakse ettevõtjaks füüsilisest isikust ettevõtja ja äriühing.

Kui taotleja müügitulu on taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastal suurem kui 14 000 eurot, siis ta on taotleja MAK 2014–2020 meetme “Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamine“ raames.

Määruse § 2 lõigete 2 ja 3 kohaselt sätestatakse toetuse taotlemisel erisus neile ettevõtjatele, kes tegelevad hobusekasvatusega (EMTAK 2008, jagu A, alajagu 0143). Hobusekasvatusega tegelev ettevõtja peab olema tegelenud hobusekasvatusega vähemalt kaks majandusaastat ning tema omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete ning hobusekasvatusega seonduvate teenuste müügitulu on taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastal olnud vahemikus 4000 – 14 000 eurot ning moodustanud üle 50% kogu müügitulust, sh põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu peab moodustama vähemalt 30% kogu müügitulust. Taotlemise aastale vahetult eelnenud teisel majandusaastal peab tema omatoodetud põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toodete ning hobusekasvatusega seonduvate teenuste müügitulu olema vähemalt 1200 eurot.

Hobuste müüki loetakse omatoodetud põllumajandustoodete tootmiseks. Erisust saavad kasutada need hobusekasvatajad, kes tegelevad hobusekasvatusega seonduvate teenuste pakkumisega. Erisus on kehtestatud põhjusel, et hobusekasvatajate puhul on raskusi omatoodetud põllumajandustoodete müügitulu 50% osakaalu nõude täitmisega kogu müügitulust, mida näitas ka perioodi 2007–2013 toetuse saajate hulgas hobusekasvatusega tegelevate ettevõtete väike osakaal (1%) kogu toetuse saajate hulgast. Arvestades teiste riikide kogemust, annab hobumajandus nii otseste kui kaudsete mõjudega ühe töökoha 3–10 hobuse kohta.

Määruse § 2 lõike 3 punktides 1–3 sätestatakse hobusekasvatusega seonduvate teenuste loetelu. Loetelu koostamisel on aluseks võetud justiitsministri 28. detsembri 2005. a määruse nr 59 “Kohtule dokumentide esitamise kord” lisa 16 “Eesti majanduse tegevusalade

klassifikaatoris (EMTAK)” (edaspidi *EMTAK 2008*) nimetatud järgmised tegevused, millised loetakse hobusekasvatusega seonduvateks teenusteks:

1) EMTAK 2008 jao R alajao 93199 “Mujal liigitamata sporditegevus” tähenduses võistlus- ja ratsahobuste tallide tegevus, mille alla loetakse näiteks ratsateenused, ratsutamistunnid, hobuste rent võistlusteks, teenused hoburakenditega, hobuse esmane väljaõpe, hobuse treening, sõitja/ratsaniku treening, hobustega seonduvate oskuste koolitus ja atesteerimine, ratsutamisõpetus;

2) EMTAK 2008 jao N alajao 77399 “Muu mujal liigitamata masinate, seadmete jm materiaalse vara rentimine ja kasutusrent”, milleks on hobuste rentimine;

3) EMTAK 2008 jao A alajao 01621 “Loomakasvatuse abitegevused” tähenduses, milleks on hobustega seotud teenused, näiteks hobuserautajate tegevus, sugutäkkude kasutamise teenus.

Hobukasvatusega seonduvate teenuste nimekirja koostamisel on arvestatud Eesti hobusekasvatajaid ühendavate esindusorganisatsioonide (Eesti Hobusekasvatajate Selts, Eesti Traaviliit, Eesti Sporthobuste Selts) ettepanekuid.

Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) kontrollib määruse § 2 lõigetes 1–3 kehtestatud kogu müügitulu ning omatoodetud põllumajandustoodete müügitulu ja omatoodetud põllumajandustoodete töötlemisel saadud põllumajandustoodete müügitulu näitajaid ettevõtete majandusaruannete näitajate alusel või füüsilise isiku ettevõtlusest saadud tulu deklareerimise vormi E andmete alusel või toetuse taotleja poolt toetuse taotluses avaldatud andmete alusel.

Määruse § 3 sätestab nõuded toetuse taotlejale.

Määruse § 3 lõike 1 lõike 1 punkt 1 sätestab, et toetust ei saa taotleda ettevõtja, kes on toetust saanud MAK 2014–2020 meetme “Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamine” raames. Toetuse saamiseks loetakse toetuse määramist.

Määruse § 3 lõike 1 punktis 2 sätestab, et taotlejal ei tohi olla riikliku maksu võlga või riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral peavad maksud, mille tasumise tähtaeg on möödunud, olema tasutud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral peavad olema maksud, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. ELÜPSi § 79 lõike 4 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on *PRIA*l õigus kontrollida kogu taotluste menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tasumist.

Määruse § 3 lõike 1 punktid 3 ja 4 sätestavad piirangu, et toetust ei saa taotleda sellise kulu kohta, mille kohta on saadud toetust või taotletakse toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi. Eelkõige on siinkohal mõeldud teisi arengukava alusel antavaid toetusi või struktuurifondide vahenditest saadud abi ja toetust. Piirangu eesmärgiks on tagada, et ühe investeringuobjekti ostmiseks või tegevuse elluviimiseks ei antaks toetust rohkem kui üks kord.

Kui taotleja on varem saanud toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest või on saanud muud tagastamatut riigiabi, mis on kuulunud tagasimaksmisele või tagastatavat riigiabi, peab tagasimaksmisele kuulunud summa olema tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud summas.

Määruse § 3 lõike 1 punkti 5 kohaselt ei tohi taotleja suhtes toimuda likvideerimismenetlust ega ole tehtud pankrotiotsust. Pankrotiseaduse § 1 lõike 3 alusel on juriidilisest isikust võlgnik maksejõuetu siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine.

Määruse § 3 lõike 1 punktis 6 on sätestatud toetust taotleva ettevõtte taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta minimaalne pikkus. Majandusaasta minimaalse pikkuse sätestamine on vajalik toetuse taotlemisel taotlejatele võrdsete tingimuste tagamiseks. Eestis on majandusaasta üldjuhul 12 kuu pikkune, kuid erandjuhtudel võib see olla pikem ja lühem. Lühem võib majandusaasta olla näiteks olukorras, kus ettevõtja muudab oma majandusaasta alguse ja lõpu aega. Toetuse taotlemisel võib majandusaasta olla taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta pikem kui 12 kuud, kuid mitte lühem.

Määruse § 3 lõike 1 punkt 7 sätestab taotlejale kohustuse, mille alusel peab taotleja, kes on äriühing, olema esitanud taotlemisele vahetult eelnenud kahe majandusaasta aruanded äriregistrisse. Kohustuse eesmärk on tagada toetuse saamisel kasutatavate majandusnäitajate ja äriregistris olevate ettevõtte majandusnäitajate samasus. Füüsilisest isikust ettevõtja, kes peab kassapõhist raamatupidamise arvestust (edaspidi *FIE*) puhul vaadatakse majandusnäitajaid tuludeklaratsiooni E-vormi alusel. *FIE*, kes peab tekkepõhist raamatupidamise arvestust, puhul vaadeldakse majandusnäitajaid bilansi ja kasumiaruande alusel.

Määruse § 3 lõige 2 sätestab, et kui toetust taotleb ettevõtja, kes tegutses taotlemisele vahetult eelnenud majandusaastal peamiselt seakasvatuse valdkonnas, kuid kes ei plaani jätkata antud valdkonnas tegutsemist, siis ta saab hindamiskriteeriumite alusel eelistuse. Nimetatud kinnitus tuleb anda taotluses.

Määruse § 3 lõige 3 sätestab, et toetuse taotleja peab omama äriplaani. Äriplaani peab olema koostatud jooksvaks majandusaastaks ja sellele järgnevas kaheks majandusaastaks. Äriplaani peab sisaldama toetuse raames eluviidavaid tegevusi. Äriplaanis tuleb kajastada materiaalse vara ostmiseks tehtavad tegevused. Muud tegevused tuleb kajastada summaliselt.

Määruse §-s 4 on sätestatud toetatavad tegevused ja nendega alustamise aeg.

Määruse § 4 lõiked 1 ja 2 sätestavad tegevused, milleks saab toetust taotleda. Toetuse taotlejal peab olema äriplaani. Toetust võib taotleda äriplaanis märgitud põllumajandustoodete tootmise või nende töötlemise arendamise alaste tegevuste elluviimiseks. Kavandatav tegevus peab olema majanduslikult põhjendatud, otstarbekas ja vajalik toetuse eesmärgi saavutamiseks. Käibemaksu puhul peab järgima Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469) artikli 69 lõike 3 punkti c.

Määruses ei ole abikõlblike ja mitteabikõlblike kulude loetelu. Peamine nõue on, et vähemalt 50% äriplaanis kavandatavate tegevuste maksumusest tuleb kasutada materiaalse vara ostmiseks. Materiaalne vara on vara, mida saab kasutada põllumajanduslike toodete tootmiseks ja töötlemiseks otseselt, korduvalt ja kauem kui kahe aasta jooksul. Materiaalseks varaks loetakse ka bioloogiline vara. See tähendab, et materiaalne vara peab olema ettevõtte tootmisprotsessi osa. Näiteks ei loeta materiaalseks varaks maanteetranspordis kasutatavaid masinaid ja seadmeid (v.a traktor ja haagis), loomasööta, väetist, taimekaitsevahendeid, ravimeid, vitamiine ja kütust ning ehitusmaterjali, kui ostetakse vaid ehitusmaterjal ilma ehitusteenuseta.

Äriplaanis peavad olema kajastatud kõik materiaalse vara ostmist kajastavad tegevused, mida plaanitakse toetuse raames ellu viia. Kui taotleja planeerib teha investeringu, mis on suurem kui taotletav toetus, ja saab seeläbi eelistuse hindamiskriteeriumite alusel, siis peab taotleja

näitama äriplaanis ka need materiaalse vara ostmist kajastavad tegevused, mis tehakse muudest vahenditest.

Materiaalse vara ostmise kuludeks loetakse näiteks tootmishoone ehitamiseks, renoveerimiseks ja parandamiseks tehtud kulu, toodete tootmiseks kasutatavate statsionaarsete ja mobiilsete masinate ning seadmete ostmiseks tehtud kulu, mitmeaastaste taimede ja loomade ostmiseks tehtud kulu ja põllumajandusmaa ostmiseks tehtud kulu. Ka kasutatud masinate ja seadmete ostmine on abikõlblik.

Kulud, mis tehakse põllumajandusliku tegevuse arendamiseks, kuid ei ole materiaalse vara ostmise, on samuti abikõlblikud. Neid kulusid on määruses nimetatud muuks tegevuseks. Ka nende kulude summa tuleb näidata äriplaanis, kuid silmas tuleb pidada, et selliste kulude osakaal ei oleks suurem kui 50% äriplaanis kavandatud tegevuste kogumaksumusest.

Määruse § 4 lõige 3 sätestab, et ettevõtja ei või alustada äriplaanis kavandatud tegevuste elluviimist varem ja tegevust tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui taotluse esitamise päevale järgneval kalendripäeval. Enne taotluse esitamist tehtud kulud ei ole abikõlblikud.

Määruse § 5 lõikes 1 on sätestatud toetuse maksimaalne suurus.

Üks ettevõtja saab programmiperioodi (2014–2020) jooksul toetust taotleda maksimaalselt 15 000 euro ulatuses. Omaosaluse nõuet ei ole, kuid omaosaluse kasutamise korral on taotluste hindamise raames võimalik hindepunkte saada.

Määruse § 5 lõige 2 sätestab, et konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju omavad ettevõtjateks on ettevõtjad, kellest üks omab teise suhtes konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 mõistest valitsevat mõju. Kui taotleja on saanud toetust kontserni liikmena olles, siis juhul, kui toetuse saaja hiljem enam ei kuulu kontserni, ei saa kontsern rohkem toetust, kui tema (kontserni) liikmed on eelarveperioodi jooksul toetust saanud kontserni liikmena olles. Kontserni mõiste ei ole piiratud ainult Eesti Vabariigi territooriumil kontserni kuuluvate ettevõtete suhtes.

Lõikes 2 sätestatu eesmärk on ebaterve konkurentsikeskkonna vältimine ning toetuse ühtlasem hajutamine enama arvu erinevate ettevõtjate vahel.

Määruse §-s 6 on sätestatud nõuded taotluse esitamisele ja taotluse esitamise tähtaeg.

Toetuse taotlused võtab vastu ja neid menetleb PRIA. Taotlust on võimalik esitada paberil PRIA piirkondlikus büroos ja elektrooniliselt e-posti teel. Lisaks esitab taotleja PRIA-le avalduse ja äriplaani elektrooniliselt Microsoft Exceli tarkvaraga töödeldavas vormingus. Lisaks taotlusele ja äriplaanile tuleb taotlejal vajaduse korral esitada ka nendes olevaid andmeid tõendavad dokumendid.

Toetuse taotluse ja äriplaani ning neis esitatud andmeid tõendavate dokumentide esitamise tähtaja kuulutab välja PRIA, avaldades selle ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Tulenevalt tsiviilseadustiku üldosa seaduse §-st 115 peab taotleja esitama taotleja nõuetekohasuse tõendamiseks taotleja seadusjärgse esindusõigusega isiku puhul tema volitusi tõendava volikirja.

Määruse §-s 7 on sätestatud avalduse ja äriplaani kohta esitatavad nõuded ning koos nendega esitatavad dokumendid (edaspidi kõik koos *taotlus*).

Taotleja esitab PRIA-le oma nõuetekohasust tõendavad dokumendid. Eraldi on välja toodud, millised dokumendid peab esitama FIE, kes peab raamatupidamise seaduse kohaselt tekkepõhist raamatupidamise arvestust.

Äriühingute puhul kontrollib PRIA taotleja majandustegevuse vastavust määruse tingimustele äriregistri abil. Kassapõhiste FIEde vastavust kontrollitakse tuludeklaratsiooni e-vormi alusel, mille andmed saab PRIA Maksu- ja Tolliametist.

Avaldus ja äriplaan peavad sisaldama teavet, mille alusel saab kindlaks teha määruse tingimuste täitmise ja koguda vajalikke statistilisi andmeid, mida saab hiljem kasutada toetusega saavutatavate mõjude kindakstegemiseks. Toetuse saaja on kohustatud säilitama ja kasutama sihipäraselt toetuse eest soetatud investeeringuobjekti kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Taotlusel kinnitab ettevõtja, kes tegutses taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastal peamiselt seakasvatajana ja soovib hindamiskriteeriumite alusel eelistust seakasvatajana tegutsemise lõpetamise eest, et ta lõpetab seakasvatuse valdkonnas tegutsemise vähemalt viieks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. Senist seakasvatuse valdkonnas tegutsemist vaadatakse ettevõtja taotlemisele vahetult eelnenud majandusaasta müügitulu alusel. Kinnituse andnud ettevõtja saab hindamiskriteeriumite alusel eelistuse ning ei tohi tegutseda peale investeeringu elluviimist seakasvatajana.

Taotleja peab märkima taotlusel või eraldiseisval maksetaotlusel, kui suures summas ta toetuse esimese osa raames väljamakset soovib. Toetuse esimese osa väljamakse ei tohi moodustada suuremat osa kui 75% äriplaanis kavandatud tegevuste kogumaksumusest.

Määruse §-des 8 ja 9 on selgitatud taotluse vastuvõtmise ja kontrollimise protseduuri. PRIA kontrollib taotluse esitamisel nõutavate dokumentide olemasolu ja taotluse tähtaegset esitamist.

Määruse § 9 sätestab taotluse ja taotleja nõuetele vastavuse kontrollimise tingimused. PRIA kontrollib taotluse esitamisel nõutavate dokumentide olemasolu, taotluse tähtaegset esitamist, vastuvõetud taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja, kavandatava tegevuse ja investeeringuobjekti vastavust määruses sätestatud nõuetele.

Kui kõigi taotluste rahastamise summa ületab toetuse jaoks kalendriaastal ettenähtud vahendeid rohkem kui 20%, kontrollib PRIA taotluse nõuetele vastavust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja, kavandatava tegevuse ja investeeringuobjekti vastavust määruses sätestatud nõuetele pärast taotluste hindamist. Nõuetele vastavust kontrollitakse sellisel juhul üksnes nende taotluste puhul, mis kuuluksid rahuldamisele hindamistulemuste alusel koostatud taotluste paremusjärjestuse kohaselt.

ELÜPSi seletuskirjas ELÜPSi § 79 lõike 4 kohta esitatud seletuse kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus ka siis, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta vähemalt ühele nõudele, mis on esitatud taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele (välja arvatud toetusõigusliku looma või maa puhul), kui nõuetele vastavat taotlust ei rahuldata põhjusel, et ta ei kuulu rahuldamisele hindamiskriteeriumite alusel või kui taotluses esitatud andmed ei ole õiged või taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. a määrus (EL) nr 1306/2013, ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (edaspidi *määrus nr 1306/2013*) artikli 60 kohaselt ei tohi anda toetusi isikutele, kelle puhul on tehtud kindlaks, et nad on toetuse saamiseks vajalikud tingimused tekitanud kunstlikult, vastupidiselt toetuste andmise aluseks olevate õigusaktide eesmärkidele. Ülejäänud, ELi õigusest otseselt mittetulevate taotluse rahuldamata jätmise aluste puhul on tegemist traditsiooniliselt esinevate alustega.

PRIA on vajaduse korral õigus kontrollida taotluses esitatud andmete õigsust ja dokumente taotleja juures kohapeal ning tema ettevõttes (sh hoones, kinnisasjal). Kui taotluses esinevad puudused ja muud ilmsed ebatäpsused, määrab PRIA haldusmenetluse seaduse kohaselt tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Kui puudus kõrvaldatakse määratud tähtjaks, loetakse taotlus tähtaegselt esitatuks. Kui puudust tähtjaks ei kõrvaldata, võib PRIA jätta taotluse läbi vaatamata.

Haldusmenetluse seaduse § 15 lõike 1 kohaselt on haldusorgan kohustatud talle esitatud taotluse vastu võtma sõltumata selle puudustest, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti. Haldusmenetluse seaduse § 15 lõike 2 kohaselt määrab haldusorgan puuduste kõrvaldamise tähtaja, kui taotluses ei ole esitatud nõutud andmeid või dokumente või kui taotluses on muid puudusi. Taotluse läbivaatamata jätmise alused on sätestatud haldusmenetluse seaduse § 14 lõikes 6.

PRIA kontrollib, kas kõik omavahel võrreldavad andmed on samased, kõik võrreldavad andmed, sh analüüsitavad finantsmajanduslikud andmed ja nende omavahelised seosed, seda samasust kinnitavad ja kas on täidetud kõik määruses sätestatud nõuded. PRIA on vajaduse korral õigus ka taotluses esitatud andmete õigsust kontrollida taotleja juures kohapeal, tema ettevõttes, sh hoones ja kinnisasjal, ning kontrollida dokumente kohapeal.

Kui taotleja ja taotluse nõuetekohasuse kontrollimise käigus tehakse kindlaks, et taotleja või taotlus ei vasta vähemalt ühele toetuse saamiseks esitatud nõudele, taotluses on esitatud valeandmeid või taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil, taotleja ei võimalda kontrollida taotluse nõuetekohasust või taotleja ei ole puuduste kõrvaldamiseks määratud tähtaja jooksul puudusi kõrvaldanud, teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Määruse § 10 kohaselt hindab toetuse taotluseid PRIA.

PRIA hindab nõuetele vastavaid taotlusi lisas esitatud hindamiskriteeriumite alusel, annab taotlustele hindepunkte ning koostab taotluste paremusjärjestuse.

Määruse § 11 sätestab taotluste rahuldamise ja rahuldamata jätmise korra.

Minimaalne hindepunktide summa toetuse taotluse rahuldamiseks on 14 hindepunkti, mis moodustab 25% maksimaalselt saadavast hindepunktide summast. Taotluseid, mis nimetatud künnist ei ületa, ei rahuldata.

Määruse § 11 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa tegevusvaldkonna rahastamise eelarvet ja kõigi taotlejate puhul ületab neile antud hindepunktide summa minimaalset taotluse rahuldamiseks vajalikku hindepunktide summat, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused ELÜPSi § 79 lõike 1 punkti 3 alusel.

ELÜPSi § 79 lõike 1 punkt 3 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused.

Määruse § 11 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetatava tegevuse rahastamise eelarve, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused ELÜPSi § 79 lõike 1 punkti 2 alusel.

ELÜPSi § 79 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt

hindamistulemuste alusel välja valitud ja vajaduse korral paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Määruse § 11 lõike 4 kohaselt peab taotleja taotluse rahuldamiseks saama vähemalt 14 hindepunkti, mis moodustab 25% maksimaalsetest hindepunktidest. Minimaalse hindepunktide nõue aitab tagada, e rahuldatud saavad need taotlused, mis aitavad paremini tagada meetme eesmärkide saavutamist.

Määruse § 11 lõike 5 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele.

Määruse § 11 lõike 6 kohaselt teeb PRIA määruse lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhul taotluse rahuldamise otsuse või ELÜPSi § 79 lõike 4 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsuse 70 tööpäeva jooksul alates taotluse esitamise tähtaja viimasest päevast.

Määruse nr 1306/2013 artikli 60 kohaselt ei tohi anda toetusi isikutele, kelle puhul on tehtud kindlaks, et nad on toetuse saamiseks vajalikud tingimused tekitanud kunstlikult, vastupidiselt toetuse andmise aluseks olevate õigusaktide eesmärkidele.

Määruse § 12 sätestab toetuse saaja kohustused.

Määruse § 12 lõike 1 kohaselt peab toetuse saaja viima ellu äriplaanis kavandatud tegevused ühe aasta jooksul arvestades PRIA poolt toetuse esimese osa maksamise otsuse tegemisest. Tegevused saab ellu viia kuni kahes osas. Tegevuste esimene osa peab olema ellu viidud ja investeringu tegemist tõendavad dokumendid esitatud kuue kuu jooksul arvates PRIA poolt toetuse esimese osa maksamise otsuse tegemisest. Elluviidud tegevuste esimene osa peab moodustama vähemalt 75% äriplaanis kavandatud tegevuste kogumaksumusest. Elluviidud tegevuste esimene osa peab sisaldama materiaalsesse varasse tehtud investeringut (vähemalt 50% äriplaanis kavandatud tegevuste maksumusest). Taotleja võib ellu viia äriplaanis kavandatud tegevused ka ühes osas, kuid toetusraha maksab PRIA ka sel juhul kahes osas.

Määruse § 12 lõige 2 sätestab, et toetuse saajal ei tohi olla maksuvõlga. Nimetatud säte tagab, et toetust ei maksta ettevõtjale, kes on jätnud maksukohustused tasumata.

Määruse § 12 lõike 3 punktides 1 ja 2 on sätestatud tingimused taotleja taotlemise aastale järgneva teise majandusaasta majandusnäitajatele. Nimetatud tingimuse eesmärk on tagada, et taotleja kavandatud investeringud on tehtud ettevõtte majandustegevuse laiendamiseks põllumajanduslikul suunal. Müügitulu kasvu vaadeldakse taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastaga võrreldes. Nimetatud nõuete rikkumise korral on PRIA õigus küsida makstud toetus osaliselt või täielikult tagasi või keelduda viimase toetusosa väljamaksest.

Määruse § 12 lõike 3 punktis 3 on sätestatud kohustus, et taotleja peab tagama, et tema äriplaanis näidatud omaosaluse osakaal ei ole muutunud peale investeringu elluviimist olulisel määral. Olulisel määral omaosaluse osakaalu muutumiseks loetakse olukorda, kus taotluste hindamisel taotlejale antud hindepunktid on suuremad kui omaosaluse osakaalu eest oleks võimalik anda hindepunkte peale toetatud tegevuste täielikku elluviimist. Kui omaosalus on vähenenud lubatust suuremal määral, siis on PRIA õigus küsida makstud toetus osaliselt või täielikult tagasi või keelduda viimase toetusosa väljamaksest.

Määruse § 12 lõike 3 punktides 4 on sätestatud erisus seakasvatajatele, kes lubavad taotluses mitte tegutseda seakasvatajana vähemalt viie aasta jooksul arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest ja ei kavanda äriplaanis tegevusi seakasvatuse tegevusalal tegutsemiseks. Nimetatud kohustuse saab võtta taotleja, kes on saanud seakasvatuse valdkonnast suurema osa oma taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta müügitulust. Nimetatud lubaduse andnud taotlejad saavad hindamiskriteeriumite alusel

eelistuse. Kui taotleja siiski tegutseb peale viimase toetuseosa väljamakset viie aasta jooksul seakasvatajana, siis on PRIA õigus küsida makstud toetus osaliselt või täielikult tagasi..

Määruse § 12 lõike 3 punkti 5 kohaselt on toetuse saaja kohustatud säilitama ja sihipäraselt kasutama toetuse eest ostetud materiaalselt vara kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, saadud toetusraha mittesihipärase kasutamise korral PRIA nõudmisel osaliselt või täielikult tagasi maksuma ning võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet.

Määruse § 12 lõike 3 punkti 6 kohaselt peab toetuse saaja võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet. Määruse nr 1306/2013 artikli 59 kohaselt lükatakse toetuse taotlus tagasi, kui toetusesaaja või tema esindaja takistab kohapealse kontrolli läbiviimist, välja arvatud vääramatu jõu või erandlike asjaolude korral.

Määruse § 12 lõike 3 punktis 7 on sätestatud, et toetuse saaja peab oma raamatupidamises selgelt eristama toetuse kasutamise seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest. Kui taotleja tegi äriplaani raames lisaks materiaalse vara ostmisele (sh ehitustegevus) ka muid tegevusi, siis muu tegevusega seotud kuludokumente ei pea taotleja PRIAle esitama, kuid kohapealse kontrolli raames peab taotleja olema valmis tõendama ka käibevarasse tehtud kulude toimumist.

Määruse § 13 sätestab toetatud tegevuste elluviimist tõendavate dokumentide esitamise korra. Toetuse saaja esitab kuludokumentid materiaalse vara ostmise korral. Muu tegevuse osas tehtud kulutusi tõendavaid dokumente ei ole vaja esitada, kuid neid tuleb säilitada kohapealsete kontrollide tarvis.

Taotleja peab märkima tehtud kulutuste aruandes või eraldiseisval maksetaotlusel, kui suures summas ta toetuse teise osa raames väljamakset soovib. Toetuse teise osa väljamakse moodustab vähemalt 25% äriplaanis kavandatud tegevuste kogumaksumusest.

Määruse § 14 sätestab toetuse maksmise ja toetuse maksmisest keeldumise alused. ELÜPSi § 80 lõikest 2 kohaselt tunnistatakse maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) ilmneb asjaolu, mille puhul taotlust ei oleks rahuldatud;
- 2) toetuse saaja ei ole tegevust ettenähtud tähtaja jooksul ellu viinud;
- 3) tegevust ei ole võimalik tegevuse elluviimise tähtaja jooksul ellu viia;
- 4) toetuse saaja ei täida Euroopa Liidu õigusaktides või käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud kohustusi.

Määruse nr 1306/2013 artikli 64 kohaselt halduskaristust ei kohaldata, kui põllumajandusalaste sektoripõhiste õigusaktide kohaldamisest tulenevate rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide, kulukohustuste või muude kohustustega seotud mittevastavuse põhjuseks on vääramatu jõud.

PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse ELÜPS § 81 lõike 3 alusel.

Määruse § 15 sätestab, et määruse alusel esitatud dokumente taotlejale ei tagastata. Nimetatud dokumente säilitab PRIA kuni 2032. aasta 31. detsembrini.

Määruse §s 16 on sätestatud erisused esimeseks taotlusvooruks.

Määruse § 16 lõikes 1 on sätestatud, et kui taotleja taotluse esitamise aastale vahetult eelneva majandusaasta aruanne ei ole äriregistrile esitatud ja nimetatud aruande äriregistrile esitamise tähtaeg ei ole möödunud, siis loetakse 2015. aastal taotluste esimesel esitamise tähtajal taotluse esitamise aastale vahetult eelnevaks majandusaastaks taotluse esitamise aastale vahetult

eelnenud teine majandusaasta ja taotluste esitamise aastale vahetult eelnenud teiseks majandusaastaks taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kolmas majandusaasta. Nimetatud erisus on vajalik, sest esimene taotlusvoor on planeeritud 2015. aasta veebruari, mil enamikel ettevõtjatel ei ole 2014. aasta majandusaasta aruande esitamise tähtaeg veel möödunud.

Määruse § 16 lõikes 2 on sätestatud, et kui toetust taotleb tekkepõhist raamatupidamise arvestust pidav FIE, kes ei ole veel taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta bilansi ja kasumiaruande ära kirja esitanud, siis loetakse 2015. aastal taotluste esimesel esitamise tähtajal taotluse esitamise aastale vahetult eelnevaks majandusaastaks taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud teine majandusaasta ja taotluste esitamise aastale vahetult eelnenud teiseks majandusaastaks taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kolmas majandusaasta. Nimetatud erisus on vajalik, sest esimene taotlusvoor on planeeritud 2015. aasta veebruari, mil enamikel ettevõtjatel ei ole 2014. aasta majandusaasta aruande esitamise tähtaeg veel möödunud. Tekkepõhine FIE peab esitama ka 2012.a bilansi ja kasumiaruande, kui ta 2014. A bilansi ja kasumiaruannet ei esita.

Määruse § 16 lõikes 3 on sätestatud, et kui toetust taotleb kassapõhist raamatupidamise arvestust pidav FIE, siis loetakse 2015. aasta taotluste esitamise esimesel tähtajal taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastaks taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud teist majandusaastat ja taotluste esitamise aastale vahetult eelnenud teiseks majandusaastaks taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kolmandat majandusaastat. Nimetatud erisus on vajalik, sest PRIA1 ei ole võimalik esimeses taotlusvooru taotluseid menetledes kasutada 2014 aasta kuludeklaratsioonide E-vormi andmeid, sest Maksu- ja Tolliamet ei ole selleks ajaks veel jõudnud vastavaid andmeid veel kontrollida.

Määruse § 16 lõikes 4 on sätestatud, et kuna esimeses taotlusvoorus on oodata suurt hulka taotlusi keskmisest suurema taotlusvooru eelarve tõttu, siis on rakendusamet võimalik esimese taotlusvooru raames esitatud taotlusi menetleda 90 tööpäeva.

Määruse § 16 lõikes 5 on sätestatud, et 2015. aasta esimeses taotlusvoorus loetakse keskkonnasõbraliku majandamise kohustuse olemasoluks 2014. aastal olnud vastavat kohustust. Erisus tuleneb asjaolust, et esimene taotlusvoor on planeeritud 2015. aasta jaanuari, mil taotlejal ei ole veel olnud võimalik keskkonnasõbraliku majandamise kohustust võtta.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1305/2013 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487 - 548), komisjoni rakendusmäärus (EÜ) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.7.2014, lk 18–68), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.7.2014, lk 1–17) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469).

4. Määruse mõjud

Määruse eesmärk on toetada väikeste põllumajandusettevõtete põhivara moderniseerimist ja aidata kaasa väikeste põllumajandusettevõtete majandusliku toimimise parandamisele. FADNi andmebaasi alusel oli Eestis 2012. aastal 8074 põllumajandustootjat, kellest 31% (2510) omavad põllumajandustoodete tootmise või töötlemise müügitulu vahemikus 4000 – 14 000 eurot. Käesoleva meetme raames on eesmärk toetada 2000 ettevõtet ehk 80% kogu sihtgrupist.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Väikeste põllumajandusettevõtete arendamise toetust rahastatakse Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning Eesti riigi riigieelarvest. Programmiperioodiks planeeritud eelarve on 30 miljonit eurot, sh riigieelarvest 75 000 eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Määruse koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määrus esitati koostööstamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Keskkonnaministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilise koostööstamise infosüsteemi EIS kaudu.

Keskkonnaministeerium koostööstas määruse märkusteta. Rahandusministeerium ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole määruse heakskiitmise või koostööstamata jätmise kirja ettenähtud tähtpäevaks eelnõude koostööstamise infosüsteemi kaudu esitanud ega koostööstamistähtaja pikendamist taotlenud, mistõttu tuleb Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt lugeda määrus heakskiidetuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ants Noot
Kantsler